

2. setkání PS Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání v Kraji Vysočina

OŠMS, Krajský úřad Kraje Vysočina

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Kraj Vysočina

1. Činnost PS Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání
2. Socio-ekonomické podmínky kraje (charakteristika SVL)
3. Mapování aktuálního stavu rovných příležitostí ve vzdělávání dle vybraných ukazatelů (analytická data)
4. Zpráva z mapování stavu inkluzivního vzdělávání na SŠ a VOŠ v Kraji Vysočina (říjen 2018) – Mgr. Jarmila Fraiová
5. SWOT analýza (vnitřní a vnější faktory ovlivňující možnosti rozvoje rovných příležitostí)
6. Záznam a prezentace výstupů z diskuse pracovní skupiny

Zpracování Školské inkluzivní koncepce kraje (I-KAP)

Cíl: naplánování postupných kroků k zajištění kvalitního společného vzdělávání pro každého žáka v každé škole Kraje Vysočina, které budou realizovatelné v horizontu následujících 2 let

- zmapování nastavení rovných příležitostí na úrovni škol
- zmapování koncentrace ohrožených dětí a žáků a stavu segregace ve vzdělávání v kraji (analýza potřeb)
- vysvětlení příčin problémů nerovnosti, selektivity a segregace
- strategické plánování řešení identifikovaných problémů, včetně aktivit k iniciaci a podpoře spolupráce vzděl., sociálních a zdravotnických služeb v zájmu dítěte/žáka
- pravidelné monitorování a hodnocení pokroku v realizaci

Sociálně vyloučené lokality a obyvatelé v nich žijících dle ORP Kraje Vysočina

Správní obvody ORP se SVL	Počet SVL	Počet soc. vyloučených obyvatel
ORP Jihlava	3	300-400
ORP Třebíč	2	0-200
ORP Havlíčkův Brod	2	0-100
ORP Humpolec	1	0-100
ORP Chotěboř	1	0-100
ORP Moravské Budějovice	1	0-100
ORP Pelhřimov	1	0-100
ORP Telč	1	0-100
ORP Žďár nad Sázavou	1	0-100

Zdroj: Strategie integrace SVL v Kraji Vysočina *aktualizace pro období 2016–2020*; mapa AUGUR Consulting s.r.o.

Zdroj: Analýza SVL v ČR; GAC spol. s.r.o. a Gabalova analýza, 2015

Charakteristika sociálně vyloučených lokalit

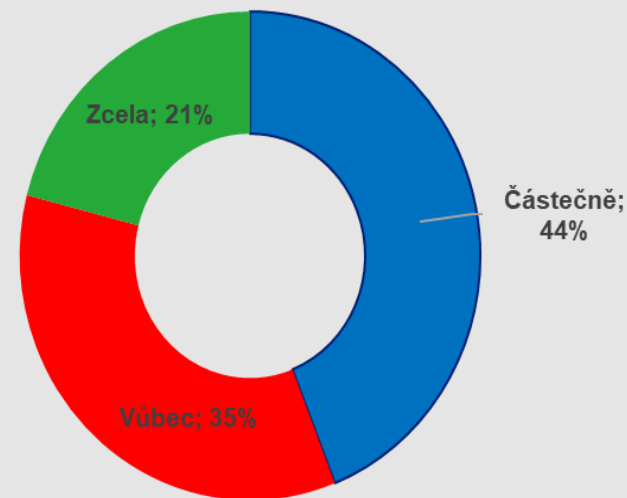
- **prostorová izolovanost** (ve formě úplného prostorového odloučení či neprostupného sousedství v rámci obecní/městské zástavby)
- **sociální izolovanost** (společenské bariéry v kontaktu na úrovni občanů i institucí)
- **ekonomická izolovanost** (obyvatelé SVL nejsou zapojeni do formální ekonomiky, ale spíše do více či méně izolovaných a nelegálních ekonomických sítí)
- **kulturní odlišnost** (odlišnosti v kultuře spojené s etnicitou, společenským postavením, chudobou, vzdělaností)
- **symbolická vyloučenost** (vytěsnění obyvatel SVL, nejčastěji Romů, z účasti na veřejném životě na základě vnějších znaků – barvy pleti, oblečení, způsobu chování a jednání, atd.)

Zdroj: Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011–2015, ASZ, Praha 2011

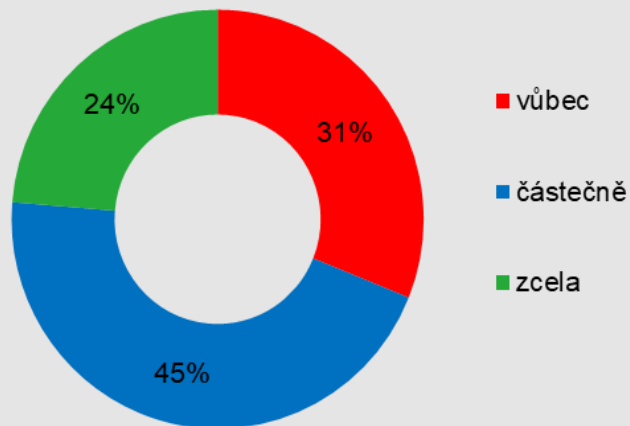
Mateřské školy

Zajištění bezbariérovosti (Kraj Vysočina)

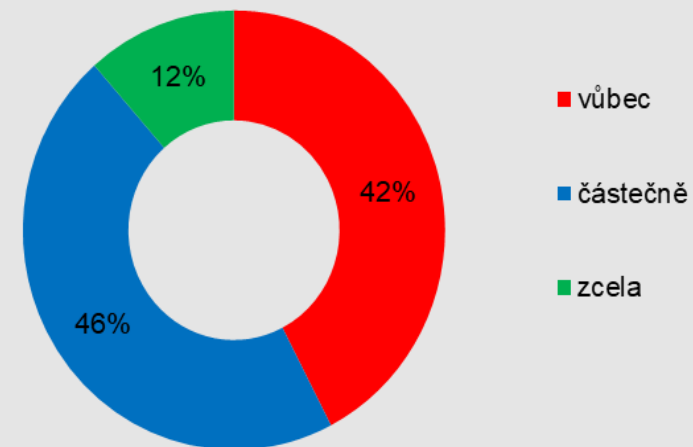
- vůbec 89 MŠ (35 %)
- částečně 110 MŠ (44 %)
- zcela 53 MŠ (21 %)

Bezbariérovost - ORP se SVL

Bezbariérovost - ORP ostatní

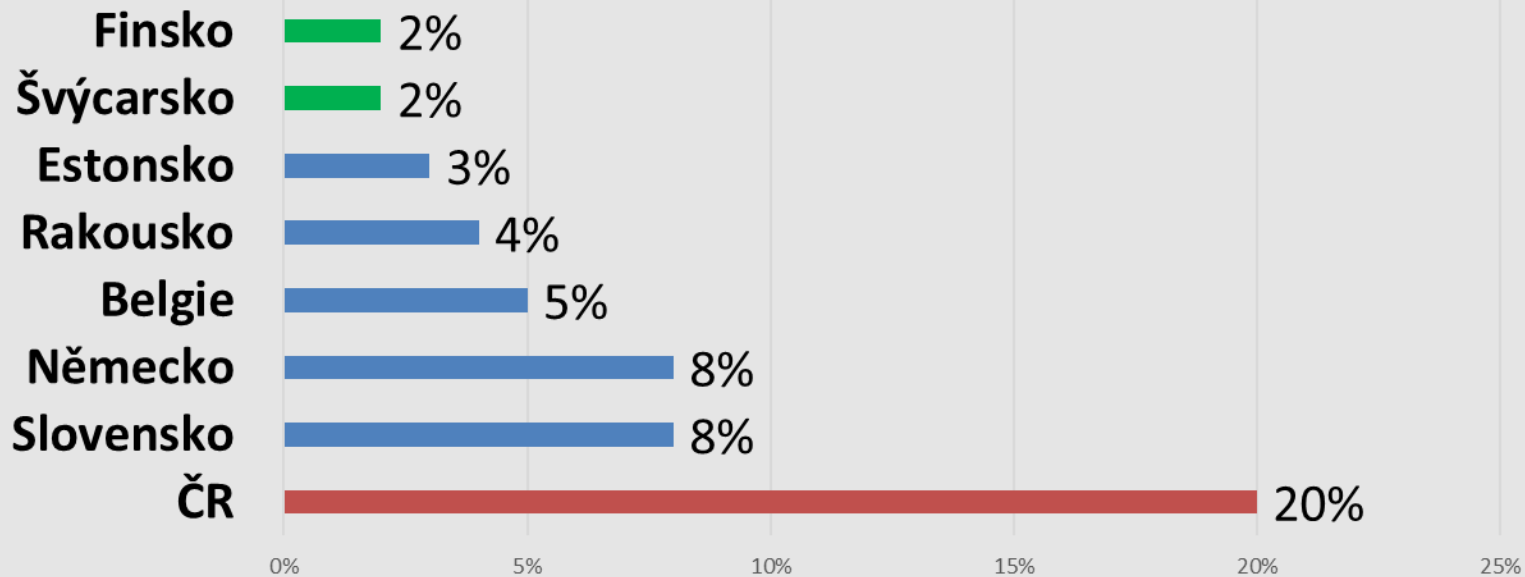

Mateřské školy

Odhadovaná nákladovost vzdělávání (dle ředitelek a ředitelů MŠ)

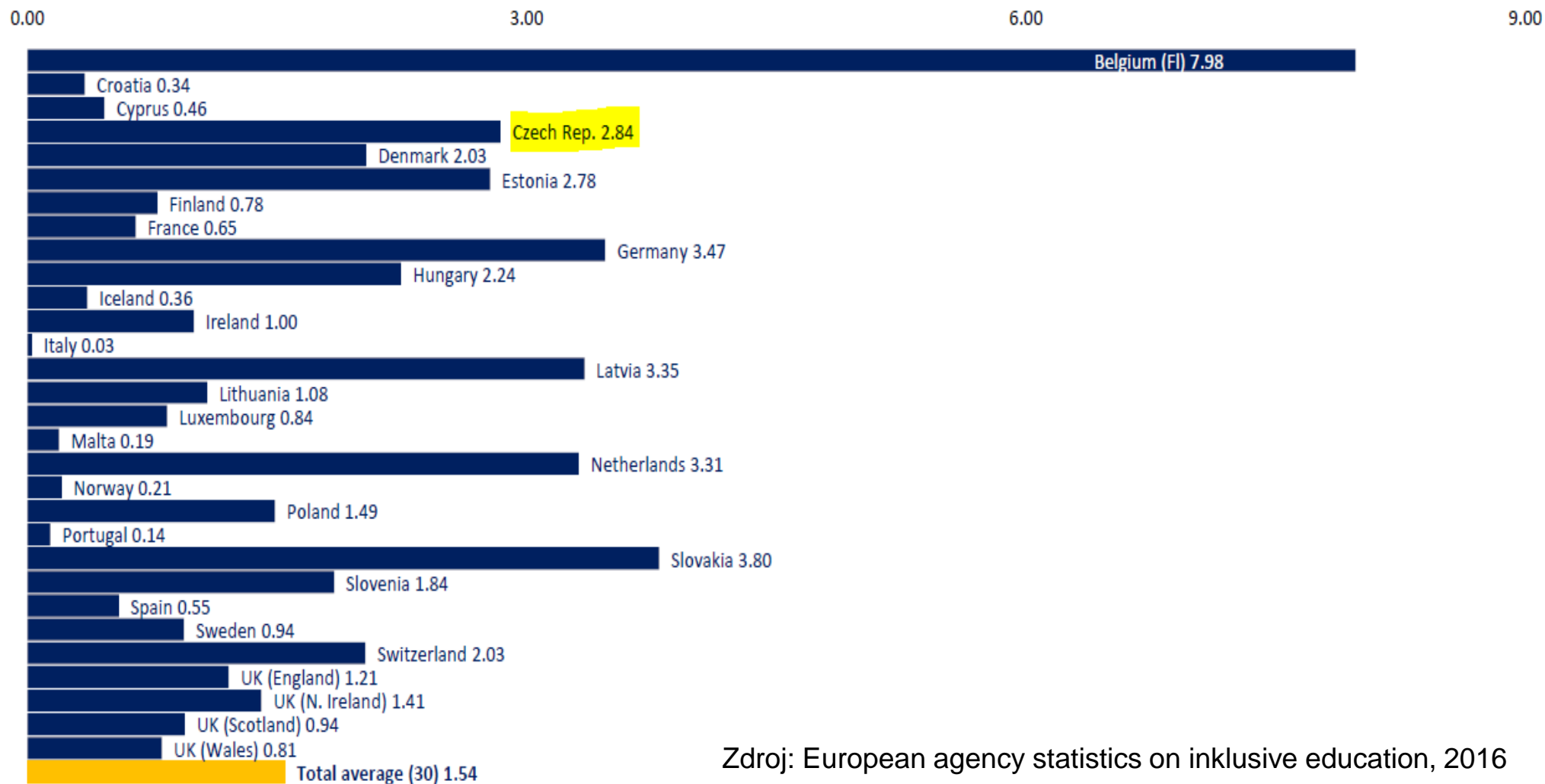
Nákladovost vzdělávání v MŠ	Hodnoty za všechny MŠ v Kraji Vysočina		Obecní MŠ z ORP se SVL		Obecní MŠ z ORP bez SVL		
	Ø	Min – Max	Ø	Min – Max	Ø	Min	Max
Odhadované náklady rodičů na zajištění potřeb dítěte <u>při vstupu do MŠ</u> (dle seznamu požadovaných potřeb)	729	0 – 5 000	657 ↑	0 – 5 000 ↑	616	0 – 4 500	
Odhadovaná maximální výše příspěvku rodičů na jedno dítě <u>v průběhu vzdělávání</u>	1 314	0 – 15 000	1 149 ↑	0 – 15 000 ↑	1 108	0 – 3 000	

Mezinárodní srovnání míry odkladů PŠD (Svobodová, 2016)

Vývoj odkladů PŠD Kraj Vysočina	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Počet zapisovaných dětí do PŠD	6280	6256	6363	6482	6659	6317	6074	6043	5653
- z toho poprvé u zápisu	5227	5238	5329	5464	5658	5305	5059	5072	4761
- z toho přicházející po odkladu	1053	1018	1034	1018	1001	1012	1015	971	892
- podíl přicházejících po odkladu	16,77%	16,27%	16,25%	15,71%	15,03%	16,02%	16,71%	16,07%	15,78%

Podíl žáků diagnostikovaných jako žáci se SVP ve speciálních školách

Zdroj: European agency statistics on inclusive education, 2016

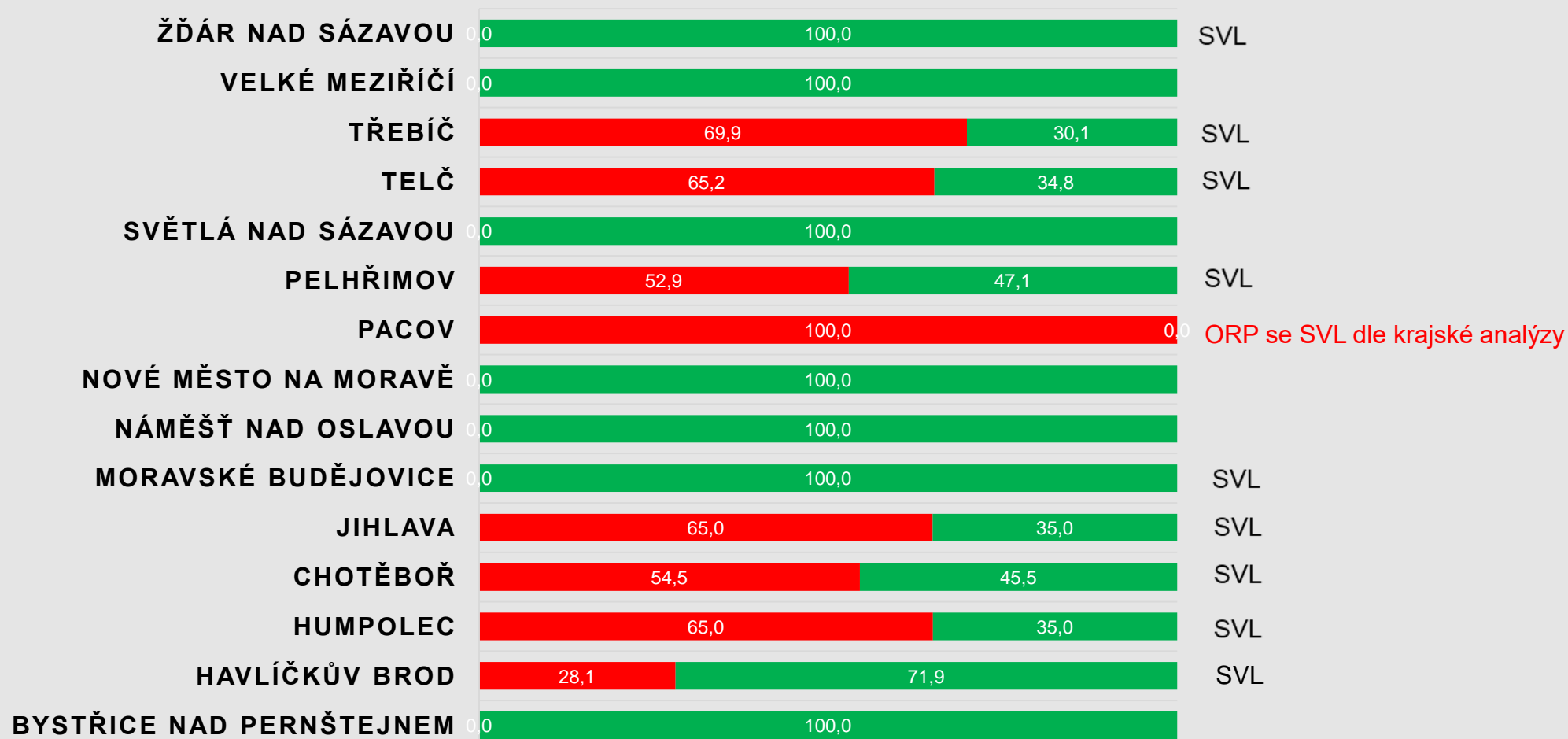
Podíl dětí se zdrav. postižením v běžných/speciálních třídách MŠ

MŠ (k 30. 9. 2018; celkem 17 770 dětí v MŠ)

- z celkového počtu 806 tříd MŠ se dle upraveného vzdělávacího programu vyučovalo **ve 22 speciálních třídách**, které navštěvovalo 245 dětí (**1,4 % z celkového počtu dětí v MŠ**)
- jednalo se většinou o třídy pro děti s vadami řeči (66 % z celkového počtu dětí se zdrav. postižením), s více vadami (10 %), tělesně postižené (6 %), autismem (6 %), s vývojovými poruchami (4,5 %) aj.
- **počet dětí se zdravotním postižením** vzdělávajících se **v běžných třídách** se oproti ŠR 2017/18 **zvýšil o 10 %**, což koresponduje s dlouhodobě rostoucím trendem

Podíl žáků se zdrav. postižením v běžných/speciálních třídách obecních MŠ dle ORP

■ Podíl dětí se zdrav. postiž ve spec. třídách ■ Podíl dětí se zdrav. postiž v běžných třídách

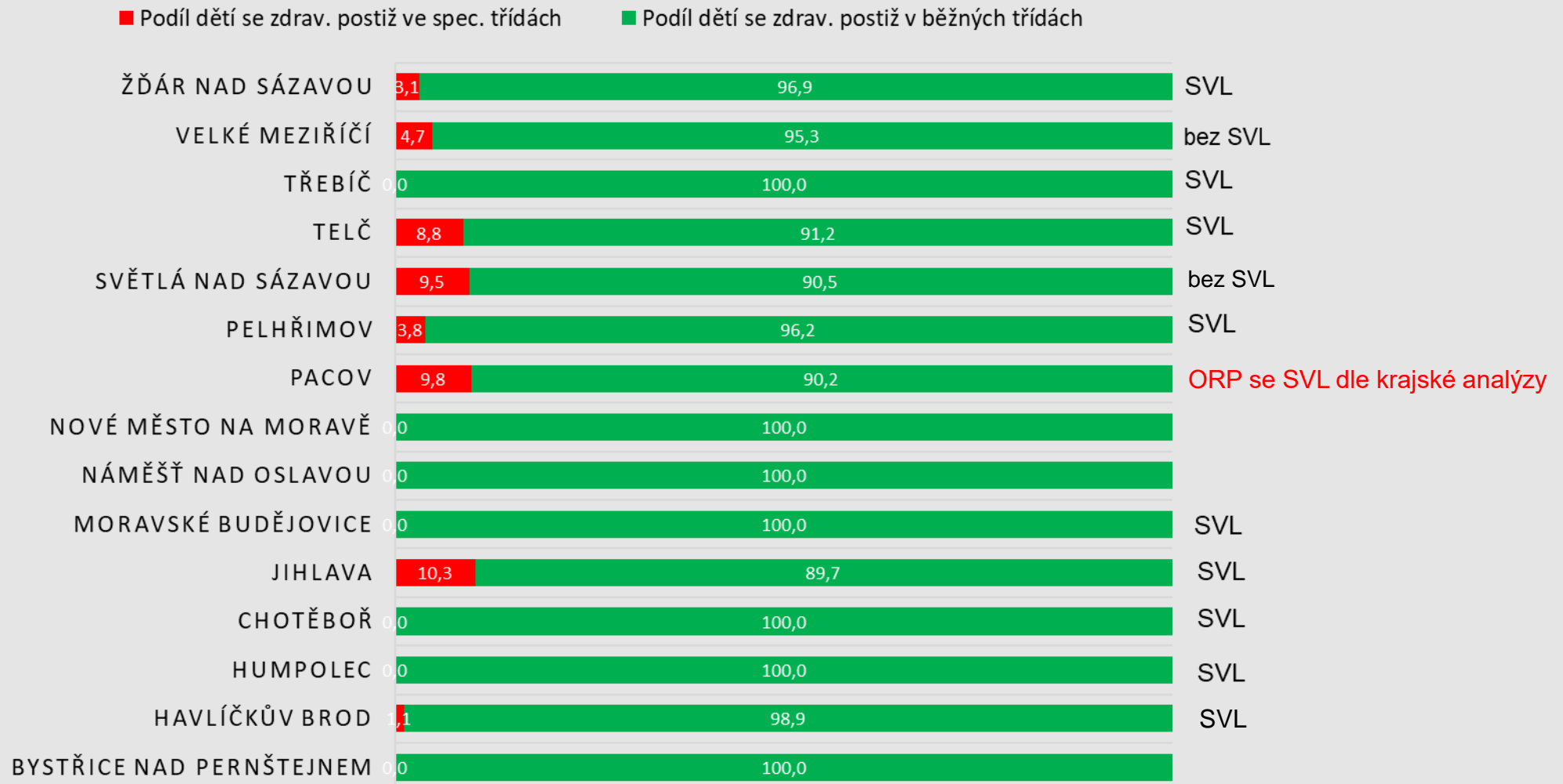

Podíl žáků se zdrav. postižením v běžných/speciálních třídách ZŠ

ZŠ (k 30. 9. 2018; celkem 44 895 dětí v ZŠ)

- **ve speciálních třídách ZŠ a ZŠS** se vzdělávalo celkem 946 žáků (2,1 % ze všech žáků)
- **v běžných třídách ZŠ je individuálně integrováno** celkem 3 868 žáků (8,6 % žáků)
- ze všech individuálně integrovaných žáků je 79 % žáků s vývojovými poruchami učení a chování; 5,6 % žáků s mentálním postižením, 4,4 % žáků s více vadami, 4,3 % autistů, 3,9 % s vadami řeči, 1,2 % tělesně postižených aj.
- **na ZŠ** v Kraji Vysočina působilo **celkem 738 asistentů pedagoga**, tzn. o téměř 20 % (tzn. 121 asistentů) více než v loňském roce

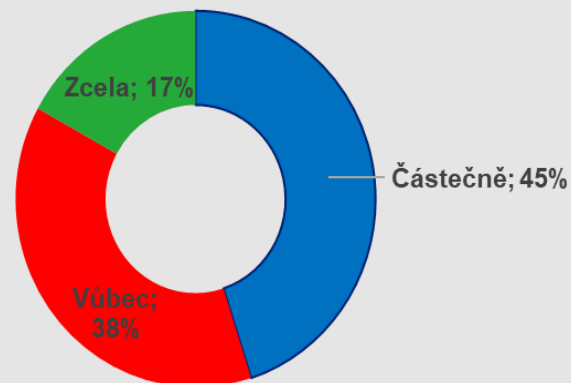
Podíl žáků se zdrav. postižením v běžných/speciálních třídách obecních ZŠ dle ORP

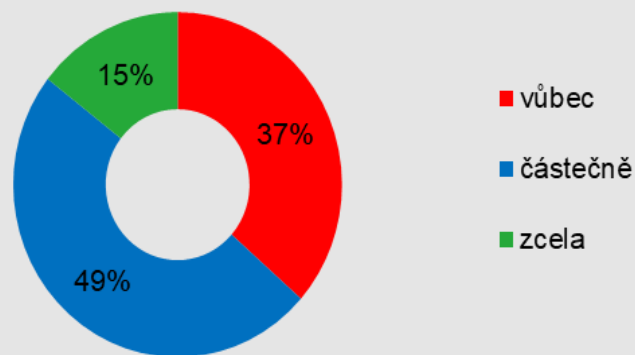
Základní školy

Zajištění bezbariérovosti (Kraj Vysočina)

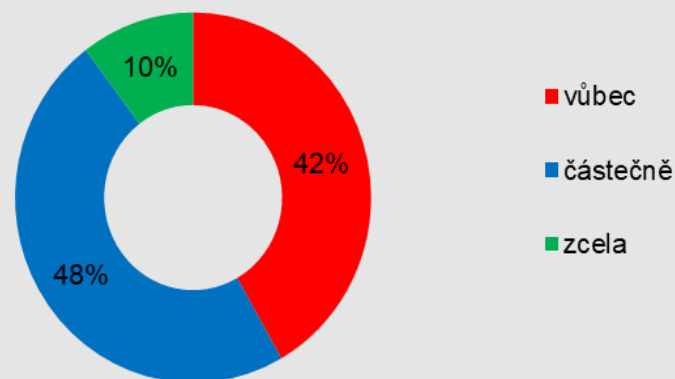
- vůbec 91 (38 %)
- částečně 110 (45 %)
- zcela 41 (17 %)

Bezbariérovost u ORP se SVL

Bezbariérovost u ostatních ORP

Situace je velmi nepřehledná, komplexní výzkumná data chybí

- stoupl počet soukromých ZŠ (v r. 2010/11 žádná soukromá ZŠ; v r. 2016/17 již 1,9 % až na 2,3 % soukromých ZŠ v r. 2017/18 (vzdělávají však celkem pouze 220 žáků)
- roste též počet výběrových tříd ve veřejných školách (třídy pro nadané, bilingvní výuka, Montessori třídy, třídy s rodilým mluvčím,.....)
- ve většině výběrových tříd ve veřejných školách se vybírají poplatky, třídy často organizuje externí subjekt
- za poplatky se nejen na soukromých ZŠ mnohdy nabízejí služby, které by měly být přirozenou součástí povinného vzdělávání (např. komunikace s rodiči, osobnostní a sociální vzdělávání apod.)
- díky posilování důrazu na nutnost dobré volby školy, dochází k dělení dětí do škol podle postavení rodičů

Základní školy

Náboženství: výuka náboženství jako nepovinného předmětu - 129 ZŠ (53 %)

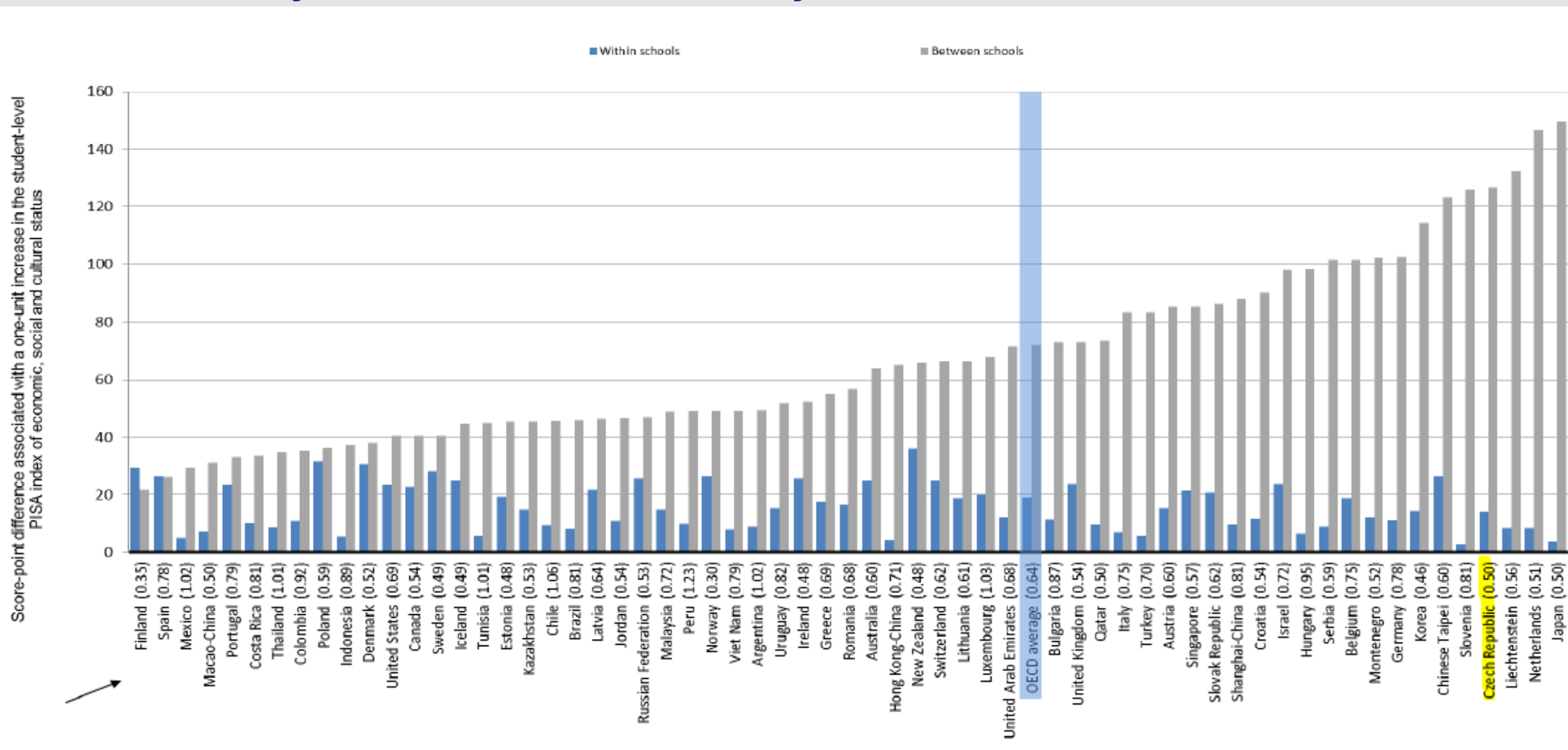
- ZŠ obecní - u ORP se SVL - Ø 48 % ZŠ
- ZŠ obecní - u ORP ostatních - Ø 71 % ZŠ ↑

Výchovná opatření udělovaná během školního roku

Průměrný počet udělených výchovných opatření na 1 třídu během ŠR	Hodnoty za všechny ZŠ v Kraji Vysočina		Obecní ZŠ z ORP se SVL		Obecní ZŠ z ORP bez SVL	
	Ø	Min – Max	Ø	Min – Max	Ø	Min – Max
<u>Negativní výchovná opatření</u> (důtka třídního učitele/ředitele, snížená známka z chování)	2,1	0 – 20	1,93 ↓	0 – 20 ↑	1,85	0 – 14 ↓
<u>Pozitivní výchovná opatření</u> (pochvala třídního učitele, pochvala ředitele)	6,8	0 – 80	7,3 ↑	0 – 80 ↑	5,8	0 – 35

Diferenciace na 2. stupni povinného vzdělávání

V mezinárodním srovnání je v ČR jedna z nejsilnějších souvislostí mezi výsledky žáků a rodinným zázemím na úrovni školy

Přírůstek skóru ve čtenářském testu dle indexu rodinného zázemím na úrovni žáka a na úrovni školy – PISA 2012

- **diferenciace posiluje vliv rodinného zázemí** (podání přihlášky na víceletá gymnázia častější u dětí z dobře situovaných rodin; příprava na přijímací zkoušky je v těchto rodinách velmi intenzivní, včetně placených přípravných kurzů)
- z žáků, kteří se v roce 2011 ve 4. ročníku umístili na předních 50. místech v testu matematické, čtenářské a přírodovědné gramotnosti (TIMSS a PIRLS) na víceletých gymnáziích skončila cca polovina
- **přírůstek ve znalostech** v matematice a českém jazyce **není na víceletých gymnáziích výrazně vyšší** než na základních školách (CLOSE, 2016)
- **odlišná socializace žáků** (žáci v nevýběrovém proudu jsou trvale vzděláváni jako neúspěšní – liší se přístup učitelů, jejich nároky i míra motivace žáků)

Zahraniční výzkumy ukazují, že na diferenciaci vždy doplácí žáci v nevýběrových školách a třídách (tzn., neplatí, že výuka v homogenních skupinách je efektivnější pro všechny žáky).

Základní školy

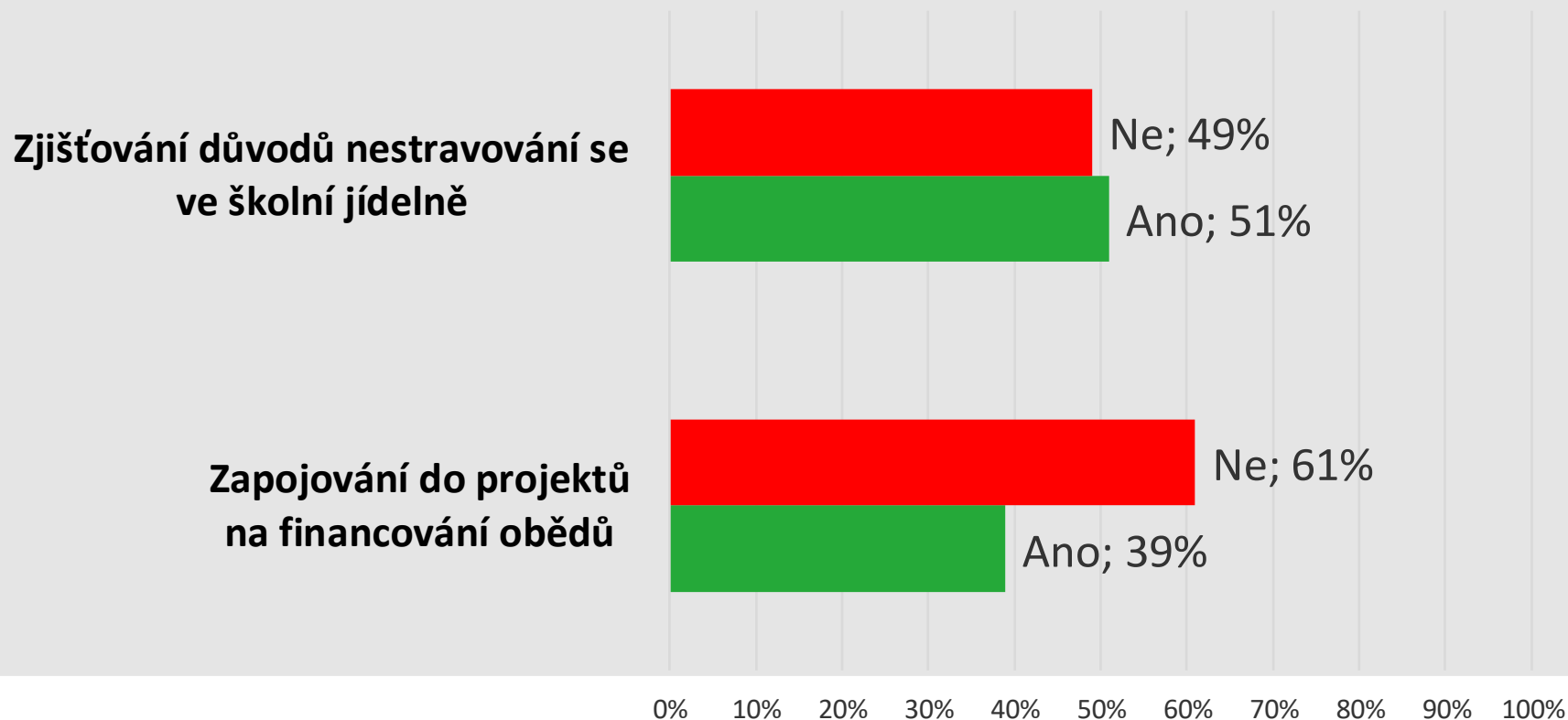
Odhadovaná nákladovost vzdělávání (dle ředitelek a ředitelů ZŠ)

Nákladovost vzdělávání v ZŠ	Hodnoty za všechny ZŠ v Kraji Vysočina			Obecní ZŠ z ORP se SVL	Obecní ZŠ z ORP bez SVL
	Ø	Min	Max	Ø	Ø
Odhadované náklady rodičů na zajištění potřeb dítěte <u>při vstupu do ZŠ</u> (dle seznamu požadovaných potřeb)	1 407	0 – 8 000		1 506 ↑	1 130
Odhadovaná výše průměrných ročních nákladů rodičů <u>v průběhu vzdělávání</u> :					
<i>náklady na zajištění <u>učebnic</u> a pracovních <u>sešitů</u></i>	369	0 – 2 000		382 ↑	274
<i>náklady na zajištění <u>vybavení na výchovy</u> (TV, HV, VV a další)</i>	839	0 – 5 000		1 508 ↑	561
<i>průměrný poplatek za <u>zájmové kroužky</u> organizované školou</i>	274	0 – 2 400		299 ↑	110
<i>příspěvek na zajištění <u>lyžařského výcviku</u> (včetně dopravy)</i>	1 958	0 – 6 000		2 296 ↑	1 695

Základní školy

Školní stravování:

- zjišťování důvodů, pro které se žáci nestravují ve šk. jídelně: ano 122; ne 117 ZŠ
- zapojování do projektů, které pomáhají financovat šk. obědy: ano 93; ne 147 ZŠ

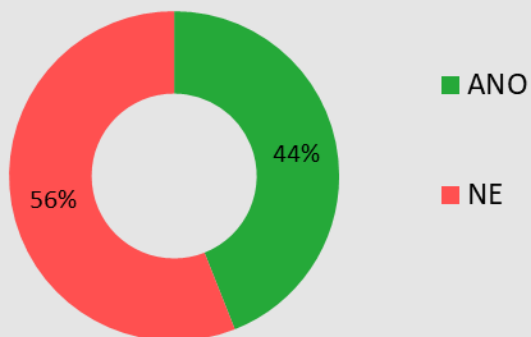

Základní školy

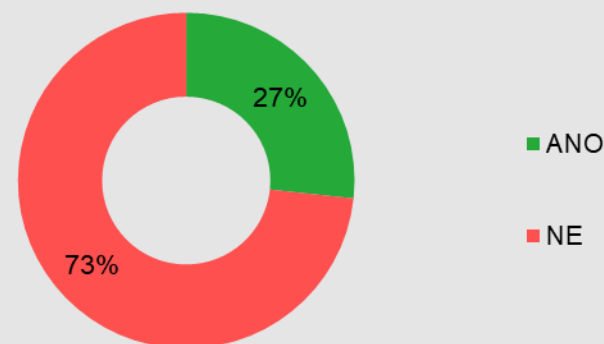
Školní stravování dle ORP:

- zjišťování důvodů, pro které se žáci nestravují ve šk. jídelně:
 - ZŠ obecní – u ORP se SVL 58 % ZŠ ↑
 - ZŠ obecní – u ORP ostatních 57 % ZŠ
- zapojování do projektů, které pomáhají financovat školní obědy:

Zapojení do projektů u ORP se SVL

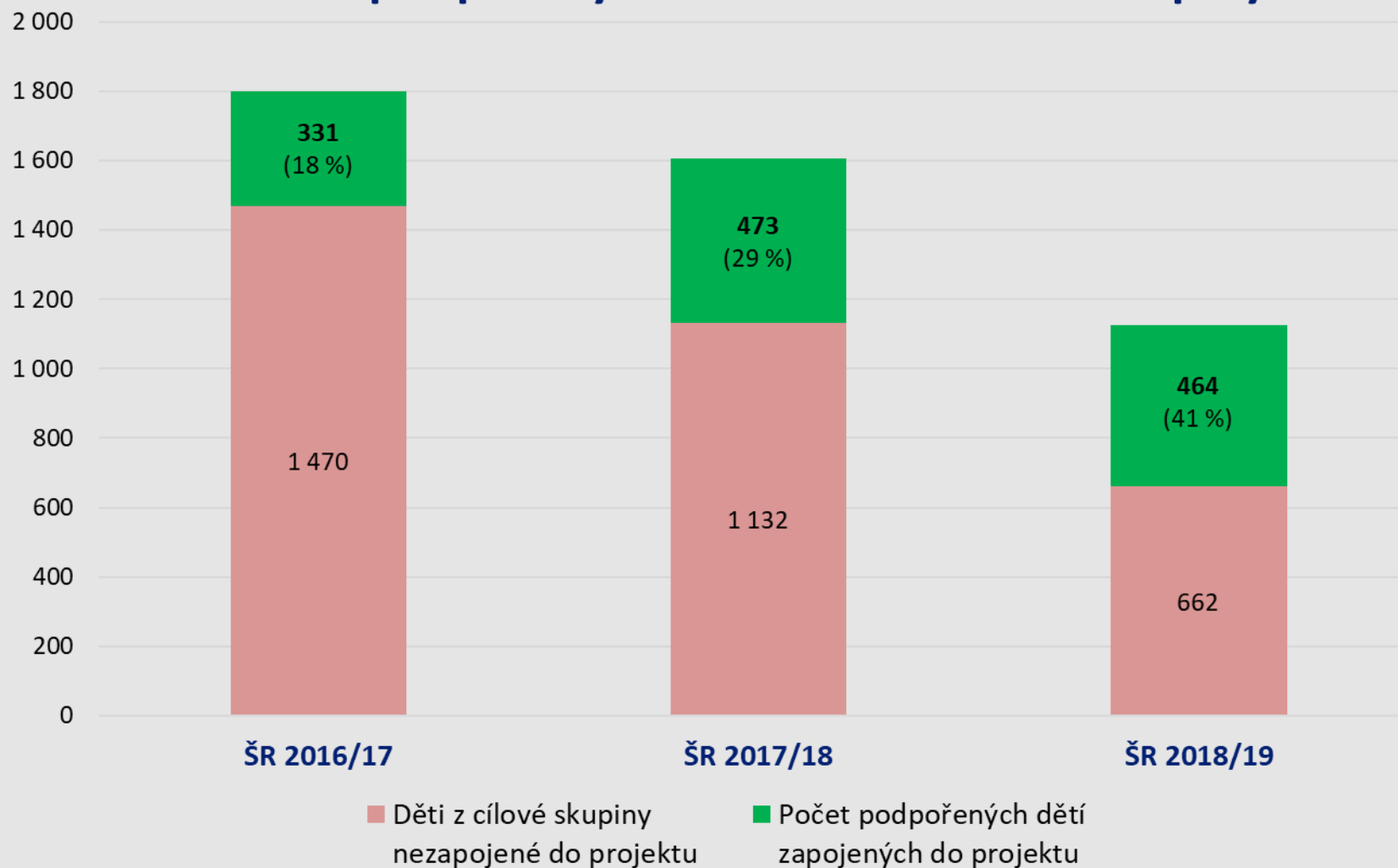
Zapojení do projektů ORP bez SVL

Výstupy projektu Potravinová pomoc dětem v Kraji Vysočina

- ve **ŠR 2018/2019** se v Kraji Vysočina realizuje již **III. ročník projektu**
- **hlavní záměr:** snížit potravinovou deprivaci dětí a žáků navštěvujících MŠ a ZŠ formou bezplatného stravování ve školních jídelnách
- **cílová skupina:** děti ze sociálně slabých rodin ve věku 3 – 15 let, které se jako společně posuzované osoby z hlediska nároku na příspěvek na živobytí nacházejí v hmotné nouzi
- **cíle:** zajistit pravidelnou kvalitní stravu; vypěstovat zdravé stravovací návyky
- **vedlejší efekty:** zlepšení docházky dětí ze socio-ekonomicky slabých rodin v předškolním a školním vzdělávání (zejm. účast na odpoledních a volnočasových školních i mimoškolních aktivitách), zlepšení školních výsledků díky delšímu udržení pozornosti, zlepšení vzájemné spolupráce mezi rodiči a školou

Počet podpořených dětí v rámci cílové skupiny

Přechod na střední školu

- aspirace na maturitní studium je nižší u žáků s nižším socioekonomickým statusem bez ohledu na školní známky (nejsilnější prediktor) a vědomosti
- úspěšnost při přijetí na maturitní studium je nižší u žáků s nižším socioekonomickým statusem bez ohledu na školní známky a vědomosti

Jednotné přijímací zkoušky mohou představovat pro děti s méně podnětným zázemím další znevýhodnění, neboť hrozí, že se školy zaměří především na přípravu uchazečů o maturitní studium na přijímací zkoušky a dětem, které o maturitní studium neusilují, se budou ve vyšších ročnících méně věnovat.

Střední školy

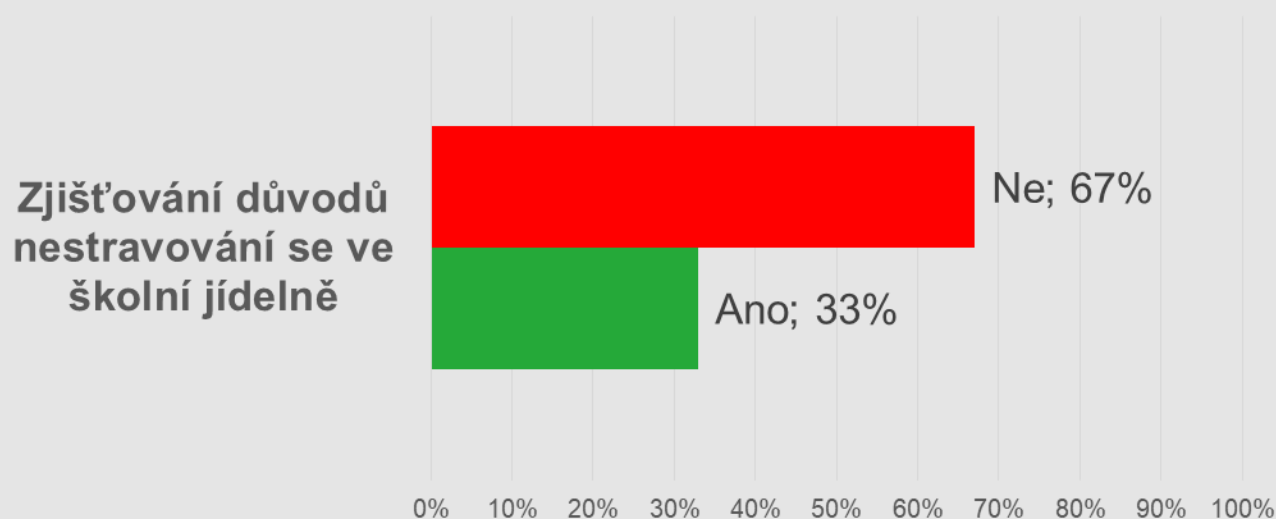
Odhadovaná nákladovost vzdělávání dle ředitelek/ředitelů SŠ:

Nákladovost vzdělávání v SŠ	Hodnoty za všechny SŠ v Kraji Vysočina			Střední školy z ORP se SVL	Střední školy z ORP bez SVL
	Ø	Min	Max	Ø	Ø
Odhadovaná výše průměrných ročních nákladů rodičů v průběhu středního vzdělávání (mimo 1. ročníku):					
<i>náklady na zajištění <u>učebnic</u> a pracovních <u>sešitů</u></i>	1 678	0 – 5 800		1 482	2 095
<i>náklady na zajištění <u>vybavení na výchovy</u> (TV, HV, VV a další)</i>	1 243	0 – 3 500		932	1 645
<i>průměrný poplatek za <u>zájmové kroužky</u> organizované školou</i>	679	0 – 1 800		113	200
<i>příspěvek na zajištění <u>lyžařského výcviku</u> (včetně dopravy)</i>	1 708	0 – 8 000		4 158 ↑	3 732
Odhadované náklady rodičů na zajištění dalších potřeb žáka, které jsou případně <u>specifické pro vstup na SŠ</u>	1 744	0 – 6 000		1 386 ↑	1 000

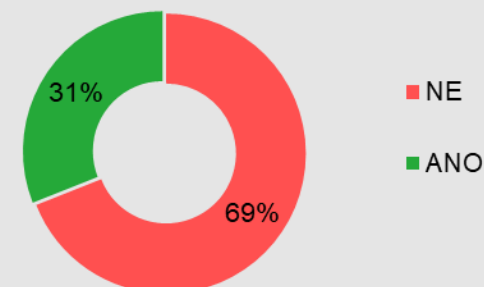
Střední školy

Školní stravování:

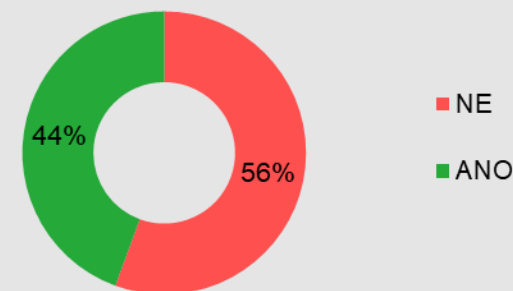
- zjišťování důvodů, pro které se žáci nestravují ve šk. jídelně: ano 17; ne 34 SŠ
- nejčastější důvody, pro které se žáci nestravují ve školní jídelně: domácí strava, zvláštní dieta, nechutná jim strava ve šk. jídelně

Zjišťování důvodu nestravování žáků u ORP se SVL

Zjišťování důvodu nestravování žáků u ostatních ORP

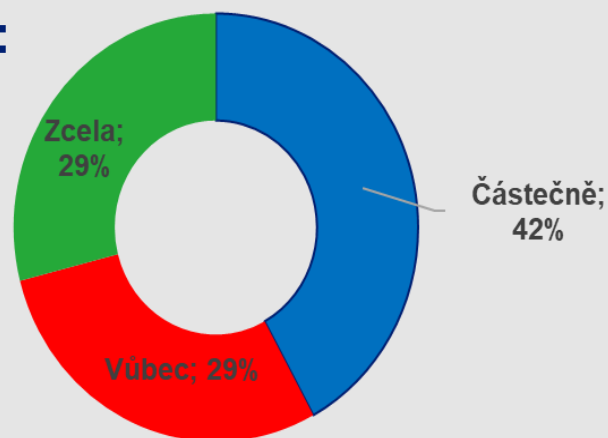

Střední školy

Výchovná opatření udělovaná během školního roku

Průměrný počet udělených výchovných opatření na 1 třídu	Průměr za celý Kraj Vysočina	SŠ z ORP se SVL	SŠ z ORP bez SVL
<u>Negativní výchovná opatření</u> (důtka třídního učitele/ředitele, snížená známka z chování)	2,5	2,7 ↑	1,8
<u>Pozitivní výchovná opatření</u> (pochvala třídního učitele/ředitele)	5,3	5,6 ↑	4,0

Zajištění bezbariérovosti:

Postoje rodičů k podpoře znevýhodněných a k výběrovým školám (STEM/MARK 2009)	Podíl odp. v % ANO
Měla by škola odstraňovat znevýhodnění, která si děti ze sociálně slabých a problémových rodin přinášejí z domova?	84
Je znepokojivé, že v ČR je silnější souvislost mezi rodinným zázemím a výsledky žáků než v jiných vyspělých zemích?	65
Může škola nějak pomoci dětem, jejichž rodina nefunguje, jak by měla?	67
Je správné, že se žáci brzy dělí podle schopností, že máme výběrové třídy, víceletá gymnázia, zvláštní školy?	76

Argumenty pro podporu rovných příležitostí

- právo na vzdělávání je jedním ze základních lidských práv a je zakotveno ve většině ústav vyspělých zemí; možnost uplatňovat toto právo by měla být pro všechny občany stejná
- plné využití potenciálu každého jedince vede k vyšší ekonomické produktivitě celé společnosti
- péče o vzdělání všech přináší nemalé finanční úspory na sociálních dávkách, sociálních službách, zdravotních výdajích, snížené kriminalitě
- nedostatečná integrace menšin a zvyšující se migrace ohrožují soudržnost společností, spravedlivé vzdělání je jedním z klíčových nástrojů pro řešení tohoto problému

Inkluzivní vzdělávání je možno chápat jako příležitost

- ke vzdělávání mají přístup všichni bez rozdílu
- vzdělávání je snadno a bezpečně fyzicky přístupné
- vzdělávání si mohou všichni dovolit, je ekonomicky dostupné
- vzdělávání je poskytováno v odpovídající kvalitě, reaguje na potřeby měnící se společnosti, včetně potřeb zdravotně postižených i komunit z odlišného socio-kulturního prostředí
- snížení míry odkladů (omezení plýtvání prostředků)
- oslabení nutnosti výběru (snížení segregace ve vzdělávání)

SWOT analýza – výstup diskuse PS

SWOT - analýza	Kladné stránky	Záporné stránky
<u>Interní analýza</u> (vnitřní prostředí organizace)	<u>S (Strengths) - Silné stránky</u> 7 – 10 nejvýznamnějších faktorů, které ovlivňují současný stav rozvoje rovných příležitostí ve vzdělávání	<u>W (Weaknesses) - Slabé stránky</u> 7 – 10 nejvýznamnějších faktorů, které ovlivňují současný stav rozvoje rovných příležitostí ve vzdělávání
<u>Externí analýza</u> (vnější prostředí organizace)	<u>O (Opportunities) – Příležitosti</u> 7 – 10 nejvýznamnějších vnějších faktorů ovlivňujících stav rovných příležitostí ve vzdělávání	<u>T (Threats) – Hrozby</u> 7 – 10 nejvýznamnějších vnějších faktorů ovlivňujících stav rovných příležitostí ve vzdělávání

Děkuji za pozornost.

Krajský úřad Kraje Vysočina
OŠMS, Oddělení rozvoje vzdělávání

spinarova.s@kr-vysocina.cz

tel. 564 602 978